

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Давидова Ірина Віталівна, Зубар Володимир Михайлович СМАРТ-КОНТРАКТИ В КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	60
Сафончик Оксана Іванівна ДО ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ СПІЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПОДРУЖЖЯ НА НЕРУХОМО МАЙНО ТА ОБ'ЄКТИ НЕЗАВЕРШЕНОГО БУДІВНИЦТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	63
Токарева Віра Олександрівна ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО БІОМЕТРИЧНОГО ВІДЕОСПОСТЕРЕЖЕННЯ	68
Chanysheva Alina Rashydivna SECURITY INTERESTS UNDER ENGLISH LAW, CIVIL CODE OF UKRAINE AND DRAFT CIVIL CODE OF UKRAINE	72
Адамова Олена Семенівна ПРИВАТНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	75
Бабич Ірина Григорівна МАКСИМИ СІМЕЙНОГО ПРАВА У РИМСЬКОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ	78
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ СПАДКОВОГО ТА ШЛЮБНОГО ДОГОВОРІВ	82
Глиняна Катерина Михайлівна РОЛЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІДТРИМЦІ ТА ЗАХИСТІ ТВОРЧИХ ПРАВ ДІТЕЙ ...	84
Завальнюк Сергій Володимирович ПОНЯТТЯ ПРОГАЛИН У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ ТА ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ СУМІЖНИМИ ПРАВОВИМИ КАТЕГОРІЯМИ.	87
Калітенко Оксана Михайлівна ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ ВРАЗЛИВОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ ПРАВІ: ДО ФОРМУВАННЯ ЦИВІЛІСТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ	90
Кривенко Юлія Василівна ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ	93
Матійко Микола Володимирович ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИНЦИПІВ СІМЕЙНОГО ПРАВА	96
Мельник Олександр Володимирович ПРАВОВИЙ СТАТУС ДІТЕЙ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ ПРАВІ: ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ	100
Омельчук Олександр Сергійович ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ КОПІЙ ОСОБИ ТА АВАТАРІВ	103
Орзіх Юрій Геннадійович НОТАРІАЛЬНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ МАЙНОВИХ ТА СПАДКОВИХ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	105
Оскілко Олексій Олегович АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЦИВІЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ	109
Павлова Вікторія Георгіївна ПРИНЦИП ОХОРОНИ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ СТОРІН СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ	112
Фасій Богдан Володимирович ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ВПЛИВОМ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ	114

ло про нікчемність заповіту, в якому фігурує майно, що є предметом спадкового договору.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

2. Положення про Спадковий реєстр: Наказ Міністерства юстиції України від 07.07.2011 р. № 1810/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0831-11#Text>

Ключові слова: спадковий договір, спадкове право, спадкування, відчужувач, набувач.

Key words: inheritance contract, inheritance law, inheritance, alienator, acquiror.

Фасій Богдан Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри приватного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕТОДУ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІД ВПЛИВОМ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ

Методологічна архітектура цивільного права, що формувалася протягом тривалої еволюції континентальної правової традиції, завжди ґрунтувалася на диспозитивному методі як визначальному інструменті впорядкування приватних відносин. Юридична рівність учасників, вільне волевиявлення та майнова самостійність учасників – ці три засади, закріплені в ст. 1 Цивільного кодексу України, – становлять не лише нормативну основу цивільного права, а й його методологічну ідентичність, що відрізняє його від галузей публічно-правового спрямування [1]. Проте сучасний розвиток суспільних відносин, передусім під впливом цифровізації, глобалізації та посилення регуляторної функції держави в умовах воєнного стану, зумовив глибоку трансформацію цього методу: приватноправове регулювання дедалі більше насичується публічно-правовими елементами. Осмислення природи, меж та наслідків цієї трансформації є завданням, що набуло першочергового значення як для теорії цивільного права, так і для законодавчої та судової практики.

Відправним пунктом аналізу має слугувати розуміння того, що дихотомія публічного і приватного права ніколи не була абсолютною – навіть у класичній доктрині. Відома теза Ульпіана, зафіксована в Дигестах Юстиніана (*publicum ius est quod ad statum rei Romanae spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem*), що перекладається як «публічне право є тим, що стосується становища Римської

держави, тоді як приватне – тим, що спрямоване на користь окремих осіб», окреслювала лише критерій розмежування, але не стверджувала герметичної ізоляваності двох сфер. Ще в римському праві існували відносини, що поєднували публічний і приватний інтерес, – зокрема, у сфері спадкування, опіки чи обмежень власності. Отже, йдеться не про принципово нове явище, а про якісно новий масштаб і системний характер взаємопроникнення двох методів, що є специфічною ознакою сучасного етапу розвитку права [2, с. 20].

У доктрині цей процес отримав кілька концептуальних підходів. Німецькомовна традиція оперує поняттям *Verrechtlichung* – «посилення правового регулювання», тобто поглиблення правового регулювання суспільних відносин, що супроводжується проникненням публічно-правових норм у приватноправову сферу. Франкомовна доктрина послуговується терміном *publicisation du droit privé*, що безпосередньо позначає процес «публіцизації» приватного права. Карл-Гайнц Ладер, аналізуючи зміни в структурі правового регулювання мережевого суспільства, вказує на те, що класичні категорії публічного і приватного права виявляються методологічно недостатніми для опису нових форм регулювання суспільних відносин, які виникають у результаті цифровізації [3, с. 332]. Жан-Бернар Обі, своєю чергою, характеризує сучасне приватне право як таке, що дедалі більше реалізує публічні цілі, тоді як публічне право запозичує приватноправові механізми задля підвищення ефективності регулювання [4]. Обидва автори фіксують двоспрямованість трансформаційного процесу, що є принципово важливим для його теоретичного осмислення.

В українській цивілістиці питання трансформації методу правового регулювання також привертає дедалі більшу увагу. Майданик Р. А. акцентує увагу на появі тенденції до ускладнення цивільних правовідносин, що проявляється у поєднанні в їх межах приватноправових і публічно-правових елементів [5, с. 62]. Борисова В. І. вказує, що диспозитивність у цивільному праві не є абсолютною, а реалізується в межах, визначених законом і публічним інтересом, що свідчить про трансформацію методу цивільно-правового регулювання [6, с. 78].

Найбільш показовою ілюстрацією описаної трансформації є сфера цифрових правовідносин, зокрема регулювання обробки персональних даних. За своєю природою відносини між суб'єктом персональних даних та їх оператором є цивільно-правовими: вони виникають між формально рівними суб'єктами, ґрунтуються на згоді особи та, відповідно до логіки диспозитивного методу, мали б визначатися, насамперед, волевиявленням сторін. Однак реальна модель регулювання, що склалася в праві Європейського Союзу та поступово імплементується в правові системи держав-кандидатів, є глибоко публічно-правовою за своєю структурою. Загальний регламент про захист даних – Регламент ЄС 2016/679 (GDPR) – запроваджує розгалужену систему обов'язкових вимог, уповноважених контрольних органів та значних санкцій, що за своєю логікою є типово адміністративно-правовими інструментами [7]. Зміст відносин між оператором і суб'єктом даних фактично визначається не свободою волевиявлення,

а публічно-правовим регулятором, що принципово змінює методологічну природу цих відносин.

Аналогічна ситуація спостерігається у сфері регулювання цифрових платформ. Регламент ЄС про цифрові послуги (Digital Services Act, 2022) покладає на великі платформи обов'язки, що традиційно належали до сфери публічного права: забезпечення прозорості алгоритмів рекомендацій, проведення обов'язкового незалежного аудиту, подання звітності перед регуляторними органами [8]. Водночас відносини між платформою та користувачем формально залишаються договірними, тобто приватноправовими за своєю зовнішньою формою. Виникає конструкція, яку Пол Шифф Бермен характеризує як «регуляторне проникнення в приватноправовий договір»: держава, не відмовляючись від договірної форми відносин, фактично детально приписує їх зміст, позбавляючи принцип свободи договору його сутнісного наповнення [9].

Таким чином, сукупність вказаних чинників відображає глибший теоретичний конфлікт між двома конкуруючими концепціями функцій цивільного права. Ліберальна концепція виходить з того, що цивільне право є простором індивідуальної свободи, в який держава втручається лише у виняткових випадках задля виправлення «провалів ринку» або захисту слабкої сторони. Соціальна концепція натомість розглядає цивільне право як інструмент реалізації суспільних цінностей – справедливості, захисту структурно слабкої сторони, суспільного добробуту, – що неминуче передбачає активне використання публічно-правових засобів навіть у приватноправових відносинах.

Суттєвим аспектом трансформації методу цивільно-правового регулювання є й те, що вона відбувається одночасно у двох протилежних напрямках. Поряд із «публіцизацією» приватного права спостерігається симетричний процес «приватизації» публічного права: держава дедалі активніше використовує приватноправові інструменти для виконання своїх публічних функцій – через механізми державно-приватного партнерства, концесійних угод, делегування регуляторних повноважень саморегульним організаціям. Таким чином, результатом цього двостороннього процесу є не просте змішання двох методів, а формування якісно нової регуляторної парадигми, що потребує власного концептуального апарату.

Підсумовуючи, слід констатувати, що трансформація методу цивільно-правового регулювання під впливом публічно-правових елементів є об'єктивною, системною і незворотною тенденцією сучасного права. Вона відображає не кризу цивільного права, а його здатність до адаптації в умовах принципово нових суспільних відносин. Водночас ця трансформація вимагає від доктрини адекватної концептуальної відповіді: збереження методологічної ідентичності цивільного права в умовах наростаючого впливу публічно-правових елементів можливе лише через переосмислення змісту диспозитивного методу – не як абсолютної свободи, а як свободи, що здійснюється в публічно визначених межах і слугує як приватному, так і публічному (суспільному) інтересу.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n14>
2. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / О. В. Дзера (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. 2-е вид., допов. і перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2005. Кн. 1. 736 с.
3. Lateur K.-H. The Role of Contracts and Networks in Public Governance: The Importance of the «Social Epistemology» of Decision Making. *Indiana Journal of Global Legal Studies*. 2007. Vol. 14. No. 2. P. 329–356. URL: <https://www.repository.law.indiana.edu/ijgls/vol14/iss2/7/>
4. Aubry J.-B. *La globalisation, le droit et l'État*. 2e éd. Paris : LGDJ, 2010. URL: https://www.academia.edu/65468328/La_globalisation_le_droit_et_l_état
5. Майданик Р. А. Вчення про юридичну методологію в контексті приватного права України. *Право України*. 2009. № 1. С. 59-67.
6. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бегова та ін. ; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатеевої, В. Л. Яроцького. Харків : Право, 2011. Т. 1. 656 с.
7. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj/eng>
8. Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/eng>
9. Berman P. S. Global Legal Pluralism: A Jurisprudence of Law beyond Borders. URL: https://www.researchgate.net/publication/228323024_Global_Legal_Pluralism_A_Jurisprudence_of_Law_Beyond_Borders_Introduction

Ключові слова: метод цивільно-правового регулювання, диспозитивність, імперативність, приватне право, публічне право, баланс приватного і публічного інтересу.

Key words: method of civil law regulation, dispositivity, imperativity, private law, public law, balance of private and public interests.